

Een kind als geschenk aan een geisha; schrijfster Yvonne Schoutsen uit Heiloo tekent de bijzondere familiegeschiedenis van haar Japanse geliefde op

Yvonne Schoutsen te midden van exemplaren van haar boek.

© Foto JJFoto.nl/Jan Jong

Marjolein Elfring

Gisteren om 12:54

HEILOO

Op 28 november 1934 krijgt geisha Fujie Shimomura, 27 jaar oud, een geschenk van haar minnaar: zijn zesde kind, een meisje van een jaar oud: Tokiko. Het fascinerende leven van een geisha, de onvoorstelbare tragedie van het afstaan van een kind en de levenslange worsteling van een meisje met haar identiteit; schrijfster Yvonne Schoutsen uit Heiloo tekent in 'Tokiko, geschenk aan een geisha' de bijzondere familiegeschiedenis op van haar Japanse geliefde, Yutaka Itō.

In de gang en de woonkamer van Yvonne Schoutsen staan tientallen dozen opgestapeld. Twee pallets vol met in totaal 750 exemplaren van haar boek zijn er bij haar afgeleverd, klaar om te verspreiden onder de boekhandels. Op de kaft een foto van Fujie met haar nog jonge pleegdochtertje Tokiko.

Een foto die meteen duidelijk maakt dat er van een biologische familieband geen sprake is; de frêle, statige Fujie en de temperamentvolle Tokiko die met felle blik in de lens kijkt, verschillen in uiterlijk van elkaar als dag en nacht.

Het zijn de twee belangrijkste vrouwen in het leven van Yutaka Itō: Tokiko was zijn moeder en Fujie zijn grootmoeder, die een groot deel van de opvoeding van hem en zijn broer en twee zussen op zich nam. „Dat hij is opgevoed door een geisha vond ik zo intrigerend”, vertelt Schoutsen. „Zelf heeft hij daar nooit zo bij stilgestaan, voor hem was het een gegeven dat zijn oma een ex-geisha was. Maar hij had het er in Japan nooit over, daar was dat niet iets waar je over opschepte. Aan mij wilde hij niets liever dan vertellen over zijn oma, over wat voor lieve vrouw ze was.”

(Tekst gaat door onder de foto)

Fujie helpt een andere geisha met haar kleding.

Vuurpaard

Fujie werd geboren als Fushie Shimomura in de Japanse stad Kumamoto in 1907. Het was het jaar van het vuurpaard en dat blijkt allesbepalend voor haar leven: een meisje dat is geboren als vuurpaard, zal in Japan nooit trouwen. Als ze twaalf is, emigreert het gezin Shimomura naar Tsingtao, de huidige Chinese stad Qingdao, die toen in Japanse handen was. Hier besluit haar vader zijn dochter, als ze dan toch nooit zal trouwen, weg te geven aan een geishakosthuis, waar ze een opleiding tot Japanse gezelschapsdame kan volgen. Als ze enkele jaren later daadwerkelijk geisha wordt, krijgt ze ook haar latere naam: Fujie (spreek uit als Fudzji-ee).

(Tekst gaat door onder de foto)

Fujie Shimomura.

Als Fujie ongeveer 25 jaar is, wordt een 55-jarige man verliefd op haar. Hij is getrouwd en heeft vijf kinderen. Als zijn vrouw opnieuw zwanger raakt, besluit hij dit kindje aan Fujie te schenken zodra het een jaar oud is en niet meer bij haar moeder aan de borst hoeft. Dit kind ontwikkelt zich uiteindelijk van vrolijk, extravert en temperamentvol meisje tot een heel ongelukkige vrouw, vertelt Schoutsen. „Ze groeide op bij haar alleenstaande moeder in de wetenschap dat ze was weggegeven door een heel gelukkig gezin, waar ze steeds mee werd geconfronteerd, want ze kwam er nog met enige regelmaat.”

(Tekst gaat door onder de foto)

Tokiko in de derde klas.

Militaristisch

Tokiko groeide op onder een militaristisch Japans regime. „Ze kreeg een opvoeding die je kunt vergelijken met die van de Hitlerjugend”, aldus Schoutsen. „Vanaf 1941 ging ze naar school en daar werd haar ingeprent dat ze een kind van de keizer was.” Dat de oorlog voorbij was en dat de keizer was gecapituleerd, was voor het toen 12-jarige meisje onbestaanbaar; zij zouden toch winnen?

In haar puberteit belandde Tokiko in een depressie en die manische depressiviteit zou de rest van haar leven beheersen. Desondanks wist ze wel haar ideaal te verwezenlijken; ze stichtte met haar man Ryōichi Itō een gezin. Ze kregen vier kinderen. „Tokiko was geen leuke moeder”, vertelt Schoutsen. „Van zijn oma, Fujie, kregen Yutaka en zijn broer en zussen alle liefde en gezelligheid en van zijn moeder altijd een sneer. Dat zijn oma overleed toen hij veertien was, is voor hem ook het ergste wat hem ooit is overkomen.”

(Tekst gaat door onder de foto)

De familie Shimomura met hun personeel. Vooraan links de ouders van Fujie en rechts Tokiko en Fujie.

Ik-vorm

Daar eindigt het boek van Schoutsen, die in het laatste hoofdstuk op indringende wijze in de ik-vorm de laatste jaren van het leven van Fujie beschrijft. Over hoe ze machteloos toeziet hoe Tokiko steeds verder van haar vervreemdt en hoe ze zelf uiteindelijk ziek wordt en de grip op het leven verliest.

Inmiddels is Tokiko er ook niet meer, zij overleed in 2011 op 77-jarige leeftijd. Toen bleek dat ze zelf plannen had een boek over haar leven te schrijven. „Ze had dertig schriftjes volgeschreven met haar herinneringen”, vertelt Schoutsen. „Die heeft Yutaka voor me vertaald.” In de vierenhalf jaar dat Schoutsen bezig is geweest met dit boek, heeft ze daar veel uit geput, net als uit gesprekken met Yutaka, een van zijn zusjes en de biologische broer van Tokiko.

Engels

Het resultaat is het boek, dat in januari verschijnt. „Yutaka vindt het zo gaaf dat het boek er nu ligt: 'Nu horen anderen ook het verhaal van mijn grootmoeder'. Mijn grote droom is dan ook dat ik het kan laten vertalen naar het Engels, want nu kan hij het zelf niet eens lezen. Natuurlijk zou ik het ook dolgraag in Japan uitbrengen, maar daar heeft zijn vader moeite mee. Dat is toch weer die schaamte voor het feit dat Fujie een geisha was.”

(Tekst gaat door onder de foto)

De cover van het boek.

Pelgrimstocht

Yvonne Schoutsen is al haar hele leven gefascineerd door Japan. „Waarom? Dat weet ik eigenlijk niet. Het is een gevoel.” Toch ging ze er - door vlieg angst en geldgebrek - pas in 2004 voor het eerst naartoe. „Toen ik daar uitstapte, was ik meteen betoverd.” In 2015 kwam haar boek 'De magie van Shikoku' uit, over haar 1200 kilometer lange voettocht langs de 88 tempels van het eiland Shikoku. „Je kunt het de Japanse variant van de pelgrimstocht naar Santiago de Compostela noemen. Niet veel mensen maken die tocht, maar ze hebben wel allemaal mijn boek.”

De boeddhistische monnik Kobo Daishi was de initiatiefnemer van de Shikoku pelgrimage en toen Schoutsen hem noemde als haar grote voorbeeld in haar profielschets op een internationale datingsite, trok ze in 2014 de aandacht van Yutaka Itō. Ze begonnen te mailen. „Over van alles, bijna dagelijks. Ik over mijn 22-jarige zoon Stijn en hij over zijn dochters en zijn familie.”

Relatie

Het klikte en sinds 2016 hebben ze een relatie. Een relatie op afstand, want Itō woonde aanvankelijk in Amerika en inmiddels weer in Japan en Schoutsen woont in Heiloo. „Hij is heel vaak hier geweest en ik ging heel vaak naar Japan.”

Tot het coronavirus uitbrak: de grenzen gingen dicht en de geliefden waren maandenlang van elkaar gescheiden. „Ik had drie tickets, voor vluchten in maart, augustus en september. Dat is drie keer niet doorgedaan.” Tweede kerstdag zou Yutaka naar Nederland komen, maar opnieuw dreigde het mis te gaan: hij mocht van Swissair niet inchecken zonder negatieve coronatest.

De avond van tweede kerstdag bracht hij dus niet in Nederland door, maar in een capsulehotel op het vliegveld van Tokio. „Gelukkig mocht hij de 27e

wel met KLM mee, in een vliegtuig met maar tien passagiers.” Net op tijd, want een dag later gingen de Japanse grenzen weer dicht; voorlopig mogen Japanners het land niet uit, alleen nog terugkeren.

Buitenstaander

En dus waren ze voor even weer samen. Hij vloog 6 januari weer naar Japan, precies een jaar nadat ze elkaar voor de coronacrisis voor het laatst zagen. Een opmaat naar een relatie op minder lange afstand? „Nee”, reageert Schoutsen stellig. „Ik vind dit veel fijner. Ik zou ook nooit in Japan willen wonen. Hoe verliefd ik ook ben op het land, ik zou altijd een buitenstaander zijn.”

'Tokiko'

'Tokiko, geschenk aan een geisha' van Yvonne Schoutsen, Uitgeverij Suchi, ISBN 9789090339931. Vanaf 15 januari voor €20 verkrijgbaar bij de online boekhandels en in de regio - zodra de winkels weer open mogen - bij onder meer Boekhandel Van der Meulen in Alkmaar en de Eerste Bergensche Boekhandel en Boekhandel Thomas in Bergen.